

" Waterkwaliteit en visbestand in de IJzer anno 2025 "

1. Inleiding

De IJzer is de enige rivier in België (provincie West-Vlaanderen) die op Belgisch grondgebied in de Noordzee uitmondt. De IJzer ontspringt nabij het Noord-Franse Lederzeele en slingert zich langs de rand van het West-Vlaamse polderlandschap en mondt te Nieuwpoort uit in de Noordzee. De IJzer verzamelt het water (samen met een groot aantal zijbeken) van een gebied van ruim 1.100 km².

De IJzer heeft een lengte van 43,7 kilometer en een oppervlakte van 150,7 hectare. De gemiddelde breedte bedraagt 30 meter en de gemiddelde waterdiepte is 2 meter.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: *Dashboard oppervlaktewaterlichamen*. [[Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#)]

b) Toekomstperspectieven

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Dit is eveneens online raadpleegbaar:
<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>]

De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:
<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>]

3. Afvissingen

A) Afvissing in 2023

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft ATKB opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in 2023.

De bemonsteringen in de IJzer zijn uitgevoerd in de periode van 9 oktober tot en met 26 oktober 2023.

Voor het presenteren van de bestandschattingen zijn de gevangen vissoorten ingedeeld in ecologische groepen en gilden.

De indeling in "*ecologische groepen*" wordt beschreven in het Handboek Hydrobiologie (Bijkerk *et al.*, 2014). De ecologische groepen zijn voornamelijk gebaseerd op voedselvoorkeur. Dit hangt samen met de lengte van de vissoorten: kleine exemplaren benutten ander voedsel (bijvoorbeeld zoöplankton) dan grote exemplaren (die veelal macrofauna of kleine vissen eten). Voor snoek wijkt de indeling af van de overige vissoorten, omdat deze vooral uitgaat van de voorkeur van deze soort voor een bepaald type habitat.

Naast ecologische groepen zijn de vissoorten ingedeeld in "*stromingsgilden*" volgens FAME (Noble & Cowx, 2002). De afkorting FAME staat voor Fishbased Assessment Method for the Ecological status of European rivers.

De indeling in stromingsgilden is gebaseerd op de voorkeur van soorten voor stromend dan wel stilstaand water.

Er worden *drie stromingsgilden* onderscheiden:

- Eurytopen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;
- Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;
- Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

a) Soortensamenstelling

In de IJzer zijn in totaal 25 vissoorten aangetroffen (exclusief hybride). Van de 25 soorten behoren 13 soorten tot het eurytope gilde, namelijk aal, alver, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, kleine modderkruiper, kolblei, pos, snoek en snoekbaars. Vijf soorten behoren tot het limnofiele gilde, namelijk bittervoorn, bot, rietvoorn, vetje en zeelt. Bempje, riviergrondel en winde behoren tot de rheofielen en goudharder behoort tot de mariene soorten. Daarnaast zijn tijdens het onderzoek ook drie exoten aangetroffen, namelijk blauwband, roofblei en zwartbekgrondel. Naast vissen zijn tijdens de bemonsteringen ook drie Chinese wolhandkrabben aangetroffen.

De indeling in stromingsgilden is gebaseerd op de voorkeur van soorten voor stromend dan wel stilstaand water. Er worden drie stromingsgilden onderscheiden:

- Eurytopen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;
- Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;
- Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

In Tabel 25 is een overzicht gegeven van de soortensamenstelling in 2016 (Spierts, 2017), 2020 (Simons & Bleile, 2021) en 2023.

De aanwezigheid van soorten uit de verschillende stromingsgilden laat zien dat er in de IJzer een diversiteit aan habitat aanwezig is. Daarnaast is een verschil in zoutgradiënten terug te zien in de visstand. In het meest stroomafwaartse deelgebied, waar de IJzer uitmondt in de Noordzee, is brakwater vissoort bot (n=36), aangetroffen. Opvallend is het aantreffen van brakwater vissoort goudharder (n=12) in de meest bovenstroomse deelgebieden (4 en 5) van de IJzer. In 2016 werden eveneens enkel bot en harder aangetroffen als brakwater vissoorten. In 2018 werden aanzienlijk meer mariene soorten aangetroffen.

Dat jaar was een warm en droog jaar waardoor er vermoedelijk weinig afvoer is geweest en dat daardoor verzilting had opgetreden in de meest benedenstroomse deelgebieden. Het jaar 2023 was relatief nat en koel waardoor er, naar verwachting, relatief veel afvoer is geweest en dat daardoor het water relatief zoet was ten tijden van de bemonstering.

Het aantal aangetroffen soorten is in 2023 vergelijkbaar met de voorgaande bemonsteringen.

In 2016 en 2020 zijn respectievelijk 24 en 26 vissoorten aangetroffen (exclusief hybride). De soorten dunlipharder, haring, kroeskarper, sprot en zeebaars zijn in 2023 niet meer aangetroffen, terwijl deze soorten in 2016 en/of 2020 nog wel zijn aangetroffen. De mariene soort goudharder en de exoot zwartbekgrondel zijn in 2023 voor het eerst aangetroffen. Deels zal het al dan niet aantreffen van minder voorkomende soorten berusten op toeval. Daarnaast is het al dan niet voorkomen van een bepaalde soort habitat- of milieu gerelateerd. Zo is een soort als bittervoorn voor de voortplanting afhankelijk van de aanwezigheid van de zoetwatermossel. De verwachting is dat de aantallen van zwartbekgrondel in de komende jaren toe gaan nemen. In andere kanalen in België (bijvoorbeeld Kanaal Leuven-Dijle en de Leie) is zwartbekgrondel al langer aanwezig en heeft daar op basis van aantallen een vrij groot aandeel in het visbestand (respectievelijk 48% en 24% in 2023). Opvallend is dat zwartbekgrondel bij de huidige bemonstering alleen in de meest benedenstroomse deelgebieden aangetroffen is (Spaarbekken Nieuwpoort, deelgebied I en deelgebied II).

b) Omvang van het visbestand

In Tabel 2 en Tabel 3 is de geschatte omvang van het visbestand in de IJzer weergegeven in kilogram en aantal per hectare. De omvang van het visbestand wordt geschat op 241,3 kg/ha en 18.958 stuks/ha.

Op basis van biomassa bestaat het geraamde visbestand met name uit de eurytope soorten brasem (61%) en snoekbaars (19%). Daarnaast hebben de soorten blankvoorn (6%), aal (5%) en snoek (5%) in mindere mate een aandeel in het visbestand. De overige soorten hebben op basis van biomassa een gezamenlijk aandeel van 4%.

Op basis van aantallen heeft brasem eveneens het grootste aandeel in het visbestand (80%), gevolgd door blankvoorn (17%). De overige soorten hebben op basis van aantallen een aandeel van 3%.

In Tabel 26 is een vergelijking gegeven tussen de geraamde bestanden van de meest dominante soorten (op basis van biomassa) en de totale bestandschatting in 2016 (Spierts, 2017), 2020 (Simons & Bleile, 2021) en 2023.

In 2023 wordt het visbestand geraamd op 241,3 kg/ha en 18.958 stuks/ha en is daarmee op basis van biomassa vergelijkbaar met de raming in 2020 (245,5 kg/ha). In alle jaren bestaat het geraamde visbestand op basis van biomassa met name uit brasem. De geraamde biomassa van brasem is in 2023 (147,9 kg/ha) wel iets lager dan bij de voorgaande bemonstering in 2020 (181,0 kg/ha) en fors lager vergeleken met de bemonstering in 2016 (485,5 kg/ha). Naast brasem heeft ook snoekbaars in 2023 een relatief groot aandeel in het visbestand (19%).

Het bestand aan snoekbaars is in 2023 (45,7 kg/ha) hoger geraamd dan in 2016 (24,3 kg/ha) en 2020 (21,5 kg/ha). Ook de ramingen van aal, blankvoorn en snoek zijn in 2023 hoger dan in 2020.

Op basis van aantallen is het bestand in 2023 met 18.958 stuks/ha duidelijk hoger geraamd dan in 2020 (8.469 stuks/ha). De hogere raming in 2023 is vooral gebaseerd op het omvangrijke bestand aan éénzomerige brasem (14.676 stuks/ha tegenover 6.325 stuks/ha in 2020). Daarnaast is ook het bestand aan éénzomerige baars in 2023 hoger geraamd dan in 2020 (3.113 stuks/ha tegenover 233 stuks/ha in 2020).

De geschatte visbestanden zijn het hoogst in de middenloop van de IJzer (deelgebied III en deelgebied IV). In de meeste deelgebieden heeft brasem op basis van biomassa het grootste aandeel in het visbestand. Deelgebied VII is het enige deelgebied waar geen brasem is aangetroffen. In dat deelgebied had snoek op basis van biomassa het grootste aandeel. In dat deelgebied was het aantal aangetroffen soorten het laagst (zes soorten).

In deelgebied I tot VI en Spaarbekken Nieuwpoort zijn omvangrijke bestanden aan éénzomerige brasem en blankvoorn aangetroffen. De omvang van deze bestanden geeft aan dat er goede paai- en opgroeiomstandigheden voor deze soorten aanwezig zijn en relatief veel planktivoor voedsel. Tussen de deelgebieden zijn de verschillen van de geraamde aantallen van éénzomerige vis wel groot. De verschillen worden deels veroorzaakt door de oeverinrichting. In de IJzer zijn de oevers deels natuurlijk, deels versterkt met beton of steen, en op enkele trajecten is vooroeverbescherming aangebracht in de vorm van houten palen.

B) Afvissing in 2024

In 2024 werd de IJzer in Nieuwpoort op twee plaatsen bevist door het INBO.

Er werden 8 vissoorten gevangen, namelijk bot, paling, steenbolk, tong, zeebaars, haring, sprout en zwartbekgrondel.

Er werd eveneens gevangen : penseelkrab, strandkrab, gewone zwemkrab, steurgarnaal en zuiderzeekrab.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, september 2025

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 773 van 12 mei 2025 } .

TABEL 25

Tabel 25 Soortensamenstelling in de Uzer in de jaren 2016, 2020 en 2023.

Gilde	Vissoort	2016	2020	2023
Eurytoop	Aal	x	x	x
	Alver	x	x	x
	Baars	x	x	x
	Blankvoorn	x	x	x
	Brasem	x	x	x
	Driedoornige stekelbaars	x	x	x
	Giebel	x	x	x
	Hybride	x	x	x
	Karper	x	x	x
	Kleine modderkruiper	x	x	x
	Kolblei	x	x	x
	Pos	x	x	x
	Snoek	x	x	x
	Snoekbaars	x	x	x
	Limnofiel	Bittervoorn	x	x
Bot		x	x	x
Kroeskarper		x	-	-
Rietvoorn		x	x	x
Vetje		x	x	x
Zeelt		x	x	x
Rheofiel	Bermpje	x	-	x
	Riviergrondel	x	x	x
	Winde	x	x	x
Exoot	Blauwband	x	x	x
	Roofblei	-	x	x
	Zwartbekgrondel	-	-	x
Marien	Dunlipharder	x	x	-
	Goudharder	-	-	x
	Haring	-	x	-
	Sprot	-	x	-
	Zeebaars	-	x	-
Totaal*		24	26	25

*x = aangetroffen, - = niet aangetroffen, * = exclusief hybride.*

TABEL 26

Tabel 26 Bestandschatting van de meest dominante soorten (kg/ha) in de IJzer in de jaren 2016, 2020 en 2023.

Vissoort	2016	2020	2023
Aal	11,6	6,0	11,1
Blankvoorn	15,4	5,1	13,3
Brasem	485,5	181,0	147,9
Snoek	8,3	6,8	13,2
Snoekbaars	24,3	21,5	45,7
Totaal	587,9	245,5	241,3

TABEL 2

Tabel 2 Raming van het visbestand in de IJzer (kg/ha) in 2023.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	11,1	-	0,0	0,2	0,8	10,1
	Alver	0,9	0,0	0,5	0,3	-	-
	Baars	2,1	0,7	0,5	1,0	-	-
	Blankvoorn	13,3	9,9	0,8	2,4	0,2	-
	Brasem	147,9	44,5	2,0	10,7	42,9	47,7
	Driedoornige stekelbaars	0,0	0,0	0,0	-	-	-
	Giebel	0,8	-	-	0,1	0,1	0,5
	Hybride	0,2	-	-	0,0	0,1	-
	Karper	0,0	0,0	-	-	-	-
	Kleine modderkruiper	0,0	-	0,0	-	-	-
	Kolblei	1,7	0,0	0,4	0,8	0,5	-
	Pos	0,5	0,4	0,0	-	-	-
Limnofiel	Snoekbaars	45,7	3,6	-	0,2	7,3	34,5
	Bittervoorn	0,0	0,0	0,0	-	-	-
	Bot	0,1	0,1	0,0	-	-	-
	Rietvoorn	0,6	0,0	0,3	0,2	-	-
	Vetje	0,0	-	0,0	-	-	-
	Zeelt	1,0	0,0	-	0,2	0,1	0,6
Rheofiel	Bermpje	0,0	0,0	0,0	-	-	-
	Riviergrondel	0,0	0,0	-	-	-	-
	Winde	1,3	0,0	-	0,1	0,3	1,0
Exoot	Blauwband	0,0	0,0	0,0	-	-	-
	Roofblei	0,8	0,0	-	-	-	0,8
	Zwartbekgrondel	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Marien	Goudharder	0,2	-	0,1	0,1	-	-
	Subtotaal	228,1	59,4	4,7	16,4	52,4	95,2
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	13,2	-	3,6	0,6	0,6	8,4
	Totaal	241,3					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen.

TABEL 3

Tabel 3 Raming van het visbestand in de IJzer (stuks/ha) in 2023.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	51	-	2	10	15	24
	Alver	65	16	40	9	-	-
	Baars	110	81	17	12	-	-
	Blankvoorn	3.188	3.113	39	35	1	-
	Brasem	15.107	14.676	119	117	151	43
	Driedoornige stekelbaars	33	22	11	-	-	-
	Giebel	1	-	-	0	0	0
	Hybride	0	-	-	0	0	-
	Karper	1	1	-	-	-	-
	Kleine modderkruiper	2	-	2	-	-	-
	Kolblei	46	21	14	9	2	-
	Pos	64	62	2	-	-	-
	Snoekbaars	147	96	-	2	39	10
Limnofiel	Bittervoorn	15	11	4	-	-	-
	Bot	15	13	2	-	-	-
	Rietvoorn	50	32	15	3	-	-
	Vetje	1	-	1	-	-	-
	Zeelt	7	4	-	2	0	1
Rheofiel	Berpje	3	1	2	-	-	-
	Riviergrondel	1	1	-	-	-	-
	Winde	2	1	-	1	0	0
Exoot	Blauwband	11	2	9	-	-	-
	Roofblei	1	0	-	-	-	0
	Zwartbekgrondel	1	1	0	-	-	-
Marien	Goudharder	5	-	3	2	-	-
Subtotaal		18.927	18.154	283	202	209	79
ecologische indeling voor snoek							
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	31	-	26	1	1	2
Totaal		18.958					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen.

Afvissing door INBO in 2024

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	bot	1.00	5.20
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	paling	13.00	1749.80
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	penseelkrab	2.00	11.70
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	steenbolk	3.00	68.10
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	strandkrab	144.00	4481.80
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	tong	1.00	12.90
Izer	37035/203957	Lange brug	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	zeebaars	507.00	4964.70
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	bot	2.00	206.20
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	gewone zwemkrab	1.00	5.00
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	haring	6.00	18.00
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	paling	21.00	5314.60
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	sprot	1.00	0.90
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	steurgarnaal	4.00	7.30
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	strandkrab	100.00	3123.90
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	zeebaars	73.00	9192.10
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	zuidzeekekrab	2.00	5.00
Izer	36275/204790	RO tov Kromme Hoek	Nieuwpoort	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2024	zwartbekgrondel	1.00	11.60